№ 99 ՇԱԲԱԹ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1

1890

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1 № 99

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԹԱԼԱԼ և ՊԵՏՐՈՍ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ԱԼԻԲԵԳԵԱՆՑՆԵՐԸ և ԵԿԱՏԵՐԻՆԷ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ԱԲԻՍՈՂՈՄԵԱՆ, ցաւօք սրտի յայտնելով՝ առաջինը իր ամուսնու և վերջինները իրանց հօր՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ ԱԼԻԲԷԳԵԱՆՑԻ մահը, խնդրում են ազգականներին և բարեկամներին պատւել հանգուցեալի յուղարկաւորութիւնը, որը տեղի կունենայ կիրակի, ամսիս 2-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին իրանց բնակարանից, Սադօվայա փողոց, տուն № 31, դէպի Մողնի եկեղեցին: Ամբիծք կը կատարվի ամսիս 1-ին, շաբաթ, երեկոյեան ժամը 7-ին: 1—1

ԻՍԱՀԱԿ ԵՒ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՋԱՔԱՐԵԱՆ ԽԱՋԱՏՈՒՐԵԱՆՆԵՐԸ, ՆԱՏԱԼԻԱ ՋԱՔԱՐԵԱՆ ԿՈՒՏԼՕԵԱՆ ԵՒ ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՋԱՔԱՐԵԱՆ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ ցաւօք սրտի յայտնելով ազգականներին և ծանօթներին իրանց սիրելի մօր՝ ԱՆՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ԽԱՋԱՏՈՒՐԵԱՆԻ մահը՝ խոնարհաբար խնդրում են շնորհ բերել յուղարկաւորութեան հանդէսին, որ լինելու է կիրակի, 10 ժամին առաւօտեան Բօլշայա Կրեպսկայա փողոցի վրա գտնվող Բայանդուրովի տնից դէպի Ջիգրաշէնի եկեղեցին: Ամբիծք կը կատարվի շաբաթ, երեկոյեան 6 ժամին: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Քարածուխի նոր հանք կովկասում. Գլուխը լցնելը և սպիրտ խփելը. Նամակ Դիլիջանից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մի հայեացք Շուշու արդիւնաբերութեան և վաճառականութեան վրա:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՐԱԾՈՒԽԻ ՆՈՐ ՀԱՆՔ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Անցեալ յունիսին Ալէքսանդրօպօլում եղած ժամանակս այնտեղ լուր տարածվեց, որ Թոփառլի գիւղի բնակիչները գտել են քարածուխի հանք: Այդ անսպասելի լուրը մեզ ստիպեց անձամբ գնալ Թոփառլի, որը գտնվում է Շորագեալի հովտի հիւսիսային սահմանում, Ալէքսանդրօպօլից 9 վերստ դէպի հիւսիս: Գիւղ գալուն պէս, վարձեցինք մի գիւղացի, որ ցոյց տայ այդ հանքը: Ճանապարհին այդ գիւղացին պատմեց, որ մայիսի վերջին անձրևներից գոյացած սովորականից դուրս մեծ հեղեղներ, որոնցից մէկը «Խաչքար» կոչված ձորից (կամ «Օբիձորից») դուրս վազելով, իր հետ բերեց ածուխի նման սև քարի կտորներ: Գիւղացիք, նշմարելով որ այդ քարը ընդունակ է այրվել և այդ տեսակ առարկայի մասին ոչինչ առաջ լսած չը լինելով, ենթադրեցին որ ջրի բերած ածուխը սարի վրա թափած կը լինէին թափառող քիւրդերը. բայց ապշած մնալով կտորների մեծութիւնից, նրանք դիմեցին դէպի ձորը, ուտեղ և գտան ածուխի մի ամբողջ շերտ ջրի զօրութեամբ բացված: Երբ մենք այդ Խաչքարի ձորի միջով բարձրացանք մօտաւորապէս $1^1/_2$ վերստ գիւղից, ձորի յատակի վրա, որտեղ ահագին հեղեղի հետքերը պարզ երևում էին, նկատեցինք մի քանի մշակներ, որոնք փորում էին հողը ածուխի շերտի սահմանները որոշելու նպատակով: Ածուխի ելքը երևում էր 7—10 սաժէն խորութեան մէջ: Շերտի ուղղութիւնը, լայնութիւնը կամ հաստութիւնը որոշելը դժուար էր, քանի որ մշակները դեռ նոր էին սկսել փորելը: Մշակները մեզ համար կտրեցին մի քանի կտորներ ածուխից և նրան շրջապատող լեռնային տեսակներից, որ և վեր առանք մեզ հետ:

Այս ելքը գտնվելուց երկու օր յետոյ գիւղացիք նշմարեցին և մի ուրիշ ելք «Նազարի» ձորի մէջ «Մոլլի Խարաբա» կոչված տեղի մօտ: Առաջին ելքը տեսնելուց յետոյ, իսկոյն դիմեցինք դէպի Նազարի ձորը, որը գտնվում է Խաչքարի ձորից հազիւ երեք վերստ հեռու: Տեղի դիրքը, շերտերի գէօլօգիական դասաւորութիւնը և ածխային շերտի կազմուածքն այստեղ մի և նոյն էին, ինչ որ առաջին ելքինը: Որքան կարելի է եզրակացնել, յիշեալ երկու ելքերն էլ պատկանում են մեծ ծննդատեղիի:

Թօփառլիի ածուխը պատկանում է հանքային ածուխի այն տեսակին, որը կոչվում է լիգնիտ (бурый уголь, лигнитъ): Միւս տեսակներից նա զանազանվում է այն յատկութիւնով, որ նա վառվում է երկար և լուսաւոր բոցով. իբրև վառելիք, նա պիտանի է շոգեկաթսաների համար և ընդհանրապէս տան մէջ գործածելու համար: Թօփառլիի հանքային ածուխը իր կազմուածքով այն աստիճան նման է փայտի ածուխին, որ իսկոյն մարդ հաշտվում է այն հիպօթէզի հետ, թէ քարածուխը առաջ է եկել հնադարեան բոյսերից, որոնք թաղված լինելով հազարաւոր տարիներ հողի տակ, ածխացել են:

Առանց մասնագիտական քննութեան չէ կարելի, ինչպէս վերևը նկատեցինք, դատել Թօփառլիի ածուխի քանակութեան մասին, որից կախված է այն հարցը, արդեօք այդ հանքը լինելու է ընդհանուր արդիւնաբերութեան առարկայ, թէ բաւականացնելու է միայն տեղական պահանջներին, չը դառնալով մեծ արտահանութեան նիւթ: Բայց և այնպէս, թողնելով առ ժամանակ մի կողմ մեծ յոյսերը և ի նկատի առնելով միայն այն հանգամանքը, որ Ալէքսանդրօպօլի գաւառը, մեծ մասամբ զուրկ լինելով անտառներից, վառելիքի ահագին պահանջ ունի, արդէն կարելի է այս հանքի մշակելու ձեռնարկութեան աջողութիւնը համարել հաստատ ապահոված:

Այդ երկու ելքերն էլ գտնվում են թագաւորական հողերի վրա, ուստի և նրանց մշակելու համար հարկաւոր է առանձին իրաւունք ստանալ: Որքան մեզ յայտնի է, առաջին ելքը հետազօտելու իրաւունք ձեռք բերելու համար Կովկասի Լեռնային վարչութեան դիմել է կապիտան Ստրադօմսկին, որը առանձին ընկերութիւն է կազմել Ալէքսանդրօպօլու դրամատէր Ջիթողցեանների հետ: Իսկ երկրորդի իրաւունքը խնդրում է ոստիկանութեան մի պրիստաւ:

Լիգնիտի ելքեր Անդրկովկասում յայտնի են շատ տեղերում. նոյն իսկ Երևանեան նահանգի մէջ՝ Նախիջևանի, Կողբի, Համզաչիմանի մօտ, բայց դրանցից ոչ մէկի դիրքը այն յարմարութիւնները չեն ներկայացնում, ինչ որ Թօփառլիի ծննդատեղին: Այս վերջինը գտնվում է անտառներից իսպառ զուրկ գաւառում, որտեղ իբրև վառելիք մեծ արժէք ունի անգամ աթարը, մի և նոյն ժամանակ հաղորդակցութեան միջոցները, ինչպէս 4—5 վերստ միայն նրանից հեռու Ղարս-Թիֆլիսի մեծ շօսսէն և տեղական ճանապարհները առաւել հեշտացնում են ածուխի արտահանութեան գործը, իսկ Ալէքսանդրօպօլին մօտ գտնվելը, որտեղ օրից օր առաջ են գալիս շոգաղացներ և զանազան գործարաններ, Թօփառլիի ածուխի ամենամեծ առաւելութիւնն է:

Այս բոլորի վրա մենք միայն այն կաւելացնենք, որ Թօփառլիի հանքը իր ստորերկրեայ հանգիստքնից զարթնելու համար ընտրեց մի այնպիսի յարմար ժամանակ, երբ իր գործունէութեան համար բոլոր պայմաններն արդէն պատրաստված էին:

Դր. Տգր.

ԳԼՈՒԽԸ ԼՑՆԵԼԸ ԵՒ ՍՊԻՐՏ ԽՓԵԼԸ

Մեր բոլոր նախընթաց յօդուածներն ուսումնասիրել են այն բոլոր պարագաները և չինութիւնները, որոնք հարկաւորվել են խաղողի քաղելուց մինչև չիրայի գինու փոխվելը:

Այսուհետև մի շարք յօդուածների նպատակը պիտի լինի թէ ինչպէս պիտի խնամել արդէն ստացած և տակառների մէջ լցրած գինին, որ նա քանի գնայ լաւանայ, թթուի և բացի այդ չը հիւանդանայ: Եւ իսկապէս ասած՝ գինու ամենավտանգաւոր և հոգատարութեան ժամանակը այդ շրջանն է՝ գինու մանկութիւնը:

Եթէ մեր գինետունն այցելենք նոյն իսկ տակառները լցնելուց մի շաբաթ յետոյ, կը տեսնենք, որ նրանք կիսատվել են և վերին մասերում դատարկութիւն է կազմվել: Երևոյթի պատճառը շատ ակներև է՝ գինին ջերմութեան ազդեցութեան տակ գոլորշիանում է և տակառի պատերի ծակոտիներով ցնդում օդի մէջ, որի տեղը բռնում է նոյն ճանապարհներով ներս եկած դրսի օդը:

Մենք արդէն շատ անգամ առիթ ենք ունեցել յիշելու, որ օդի անմիջական ազդեցութիւնը վնասակար է գինու համար, որովհետև նա անուղղակի կերպով կարող է առաջացնել զանազան հի-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՀԱՅԵԱՑՔ ՇՈՒՇՈՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱ

Մի երեսուն տարի սրանից առաջ Շուշու վաճառականն այլ տիպ էր ներկայացնում, շատ բաներում զանազանվում էր այսօրվան առևտրականից: Տարվայ 9 ամիսը նա իր խանութումն էր նստում, իսկ ամառը հասնելուն պէս, նա նստում էր իր ձին, ձիու գաւակին էր դցում հին «աբբասիներով» լիքը «հաքգեան» և կարաւանով, երբեմն առանձին, ուղևորվում էր դէպի Ատրպատականի մայրաքաղաք՝ Թաւրիզը:

Այն ժամանակները մեր երկրի մէջ դեռ չը կար հովանաւորող սիստեմը, որը համարեա թէ անկարելի է դարձնում մեզ մօտ ուրիշ երկրների ապրանքների ներմուծումը: Սահմանի վրա մեր վաճառականը թեթև մաքս վճարելուց յետոյ, բերում էր Թաւրիզից Շուշի անգլիական և ֆրանսիական համեմատաբար էժանագին ապրանքներ, դարսում էր իր խանութի մէջ և սկսում էր իր առևտուրը: Պարսկաստանից ապրանք բերելն այնքան էլ հեշտ չէր հաղորդակցութեան վտանգաւոր լինելուն պատճառով. վաճառականը, բացի վաճառականական հմտութիւններից, պիտի ունենար և սիրտ, այնպէս որ այդ պարապմունքը ամեն մարդու գործը չէր:

Անցնում են տարիներ, մտցնում են հովանաւորող սիստէմը, որն արգելում է մեր վաճառականներին օտար երկրների շուկաներ այցելել՝ ապրանք բերելու համար: Ռուսաստանում, այդ սիստէմի շնորհով, գործարանների աճումն սկսում է զարգանալ: Այդ ժամանակներումն է, որ Շուշու վաճառականներն առևտուր են բաց անում Անգլիայում, Ֆրանսիայում և Ռուսաստանում, մինչև անգամ հաւաքական ոյժերով: Տասը հոգի, ունենալով մօտաւորապէս $1/_2$ միլիօն րուբլի դրամագլուխ, որը մի շատ մեծ գումար էր այն ժամանակները, արտահանում են մեր երկրի հում մթերքները՝ բօժօժ, մետաքս, բուրդ, մօրթի, կաշի և մեծ քանակութեամբ Կովկասում և սրան հարևան երկրներում գնած բամբակ: Այդ վաճառականներից մի քանիսը չիմանալով ոչ մի եւրօպական լեզու, իմանալով միայն հայերէն գրելկարդալը, գնում են Եւրօպա իրանց գործերը կառավարելու համար: Եթէ չեմ սխալվում, սրանք առաջին օրինակներն են, որ առևտրով Եւրօպա են գնում մեր կողմերից: Սկզբում այդ առևտրական ընկերութիւնն օգուտ է ունենում, առաւել ևս նրա համար, որ այդ ժամանակները (1861—1864) Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների հիւսիսը և հարաւը պատերազմներով զբաղված լինելով, այդ երկրի բամբակի արդիւնաբերութիւնը դադարած էր. դրա համար Կովկասի և Պարսկաստանի բամբակը մեծ գին ունէր Անգլիայի շուկաներում:

Բայց այդ ընկերութեան գոյութիւնն երկար չէ տևում. մեր տգէտ վաճառականների մրցումն եւրօպացիների հետ իրանց համար օրհասական է լինում. վերջը $1/_2$ միլիօն ր. դրամագլուխը ոչընչանում է և ընկերութիւնը քայքայվում: Այդ գժբաղդութեան գլխաւոր պատճառներից մէկն էլ տգիտութիւնն էր: Օրինակ. Միացեալ-Նահանգների պատերազմները վերջանում են, վարում են բամբակ, հաւաքում և բերում Անգլիայի շուկաները նրանով լցնում, իսկ մեր վաճառականները բանից տեղեակ չը լինելով, շարունակում են մեր կողմերում թանգ գներով բամբակ առնել (բամբակի գինը բարձրանալով Անգլիայում, բարձրանում է և մեր երկրում) և այդպիսով մեծ վնասներ են կրում:

Առհասարակ մեր վաճառականները ուսում, գիտութիւն աւելորդ բաներ են համարում իրանց համար: «Առևտրականին ինչին է ուսումը, ասում են նրանք, մի քիչ գրել-կարդալը սովորի, որ կարողանայ իր տուածը և ստացածը թղթի վրա նշանակել՝ մտքից չը գցելու համար—շատ բաւական է, կէսն էլ աւել»: Եւ այդպէս էլ անում են: Ջի պատահի, որ մի վաճառականի որդի, որը իրան պիտի նուիրէ առևտրի, լիովին վերջացնէ ուսման ընթացքը որ և է միջնակարգ դպրոցում: Նրան ուսումնարանից հանում են երկրորդ կամ երրորդ դասարանից: «Որքան շատ վաճառականական գործունէութեան մէջ մտնի, այնքան լաւ կը լինի իրան համար»,—ասում են վաճառական հայրերը, իսկ առևտրական ուսումնարանների գոյութիւնը նրանց համար մինչև անգամ անյայտ է:

Այո, մեր վաճառականի դատողութիւնները մասամբ իրաւացի կը լինեն, եթէ նա գործ ունենար միայն Ասիայի կիսավայրենի ազգերի հետ, որոնց համար կարդալ-գրել իմացող հայը մի գիտնական է, բայց երբ նա չփվում է քաղաքակիրթ եւրօպացու հետ, որը բացի բուն վաճառականական ուսումից, ընդհանուր հասկացողութիւն ունի քաղաքատնտեսական օրէնքների մասին, որը լրագիրներ է ստանում, հետևում է գրականութեան և քաղաքականութեան, որը մեծ կապ ունի արդիւնաբերութեան և վաճառականութեան հետ,—այն ժամանակ մեր վաճառականի գործերը սկսում են կաղալ, նրա «բախտի» կծիկն արագութեամբ յետ է տալիս:—Մասամբ ուսման բացակայութիւնը և գլխաւորապէս դրամագլխի քչութիւնն են այն պատճառները, որոնք ստիպում են հայերին խոյս տալ եւրօպական շուկաներից՝ իրանց ապրանքները ծախելու: Այժմ Եւրօպայում մենք քիչ վաճառողներ ունենք, քան թէ առաջ:

Եւրօպա գնալը մի ուրիշ օգուտ է ունենում:

Եւրօպա գնացող վերոյիշեալ վաճառականներից

ւանդութիւններ, օրինակ, քացախելը և այլն։ Վտանգն առաջ է գալիս կիսատվելուց, ուստի առաջն առնելն էլ պէտք է կայանայ գլուխը լցնելում։ Դրա համար պէտք է շուտ շուտ յաճախել գինետունը և ուշի ուշով նայել բոլոր տակառներին և որի գլուխը կիսատ է՝ լցնել նոյն գինով։ Տակառի կիսատվելը կարելի է որոշել հետևեալ կերպով. վերցնել մի փոքրիկ փայտեայ մուրճ և կամաց հարուածներ տալ տակառի վերին մասերին։ Եթէ ձայնը պարզ է՝ (տըկ-տըկ) այն ժամանակ ասել է, որ լիքն է, իսկ եթէ խուլ ձայն լսվի՝ ասել է կիսատ է։ Այդպիսիների բերանը պէտի բանալ, լաւ մաքրել բերանի չորս կողմը և ապա նոյնանման գինով լցնել և նորից բերանը անդացնել։ Սովորաբար գինու գլուխը այդպէս են լցնում։ Թէև այդ միջոցը ընդհանրապէս կարելի է բաւարար համարել, բայց և այնպէս պէտք է նկատել, որ շատ էլ կատարեալ չէ և ահա թէ ինչու։ Տակառները կիսատվելով՝ նրանց պատերի մի մասը ենթարկվում է օդի անմիջական ազդեցութեան, որի պատճառով և առաջանում են զանազան հիւանդութիւնների սկզբնապատճառներ, որոնք գլուխը լցնելուց յետոյ սկսում են լողալ գինու մէջ և վարակում են ամբողջ տակառի գինին։ Դրա առաջը մասամբ կարելի է առնել նոյն գործողութիւնն աւելի յաճախ կրկնելով։

Այժմ աշխատում են գտնել մի այնպիսի միջոց, որով կարելի լինէր տակառը միշտ լի պահել։ Առաջարկված են զանազան գործիքներ, բայց նրանց թանգութիւնը և չափից դուրս բարդ կազմուածքը արգելք են լինում նրանց տարածվելուն։

Կայ մի շատ պարզ միջոց ևս։

Տակառը լաւ լցնելուց յետոյ, վերցնում են մի շիշ նոյնանման գինով լի և զգուշութեամբ շուռ են տալիս տակառի մէջ, այնպէս որ շշի բերանը ընկղմվի տակառի գինու մէջ և շիշը այնքան են իջեցնում, մինչև որ ամբողջ բերանը ծածկված լինի շշի վզով։ Քանի տակառի գինին գոլորշիանում և պակասում է՝ տեղը լցվում է շշի գինով և օդը անցնում է շշի վերին մասը։ Ժամանակ առ ժամանակ պէտի այցելել և նայել դատարկ կամ դատարկվելուն մօտ շիշերը և փոխարինել լիքը շիշերով։

Այսպէս թէ այնպէս պէտք է աշխատել տակառները միշտ լիքը պահել և կիսատված տակառների գլուխը պէտի լցնել նոյնանման գինով։

Սպիրտ խփելը։ Բոլոր գինեգործներին և գինի գործածողներին յայտնի է, որ երբեմնապէս գինիների հետ սպիրտ են խառնում։ Ոմանք այդ բանը ընդունում են իբրև բացարձակ կեղծում, ոմանք էլ իբրև միանգամայն մի անհրաժեշտ միջոց գինին որոշեալ հանգամանքներում վտանգներից ազատ պահելու համար։ Մենք առ ժամանակ դրա մասին լռում ենք, որովհետև մտադիր ենք մի առանձին յօդուած նուիրել այն հարցին, թէ ինչ է նշանակում կեղծումն ժողովրդի աչքում, ինչ պիտի նշանակէր գիտնական տեսակէտից և ինչումն է կայանում գինին կեղծելը։

Անցնենք սպիրտ խփելուն։

Օրինակ, ունենք երկու տակառ գինի։ Մէկի գինին ստացվել է միանգամայն բարեյաջող հանգամանքներում հասունացած խաղողից, միւսը՝ նախ վատ հասած խաղողից, անծրևից ջարդված և շատ ջրված։ Բայց երկուսի պատրաստելու եղանակը և հոգատարութիւնը կատարվել է նոյնանման պայմաններում։

Երկրորդ տակառի գինին թոյլ է, շատ քիչ ալկօօլ ունի, համը անդուրեկան է, բուկետը զարգացած չէ և լաւ չէ պարզվում, իսկ առաջինը ընդհակառակը։ Այդ գինին հազիւ կարող է ձմեռըն անցկացնել, գարնան շոգերին չի դիմանայ։ Ուրեմն ինչ միջոցներով կարելի է դրան լաւացնել և փչանալուց ազատել։ Գինու այդ դրութիւնը կարելի է նախատեսել նոյն իսկ այգեկութի ժամանակ։ Ուրեմն պէտք է հէնց այդ ժամանակ հոգ տանել։ Դրա համար գործածութեան մէջ է սպիրտ խփելը։

Սպիրտը կարելի է խառնել կամ դեռ եփը չեկած շիրային, կամ եփի մէջ գտնվող շիրային և կամ ուղղակի ստացված պատրաստի գինուն։

Ընդհանրապէս թէ կարմիր և թէ սպիտակ գինիների համար առաջին դիպուածը շատ էլ նպաստաւոր չէ, որովհետև սպիրտի ներկայութիւնը արգելք է լինում ֆերմենտացիայի կանոնաւոր կատարվելուն, թէև միւս կողմից պէտք է աւելացնել, որ այդ ժամանակ խփած սպիրտը աւելի լաւ է խառնվում գինու հետ, ազդում է նրա զանազան թթուների վրա, առաջացնում է զանազան եթերներ, որոնք ազնւացնում են գինու համն ու հոտը։

Կարմիր գինու համար դա առանձնապէս անյարմար է, որովհետև չանչերը ծծում են մեծ քանակութեամբ սպիրտ։

Ուղղակի գինու հետ խառնելն այն անյարմարութիւնն ունի, որ սպիրտի մասնիկները լաւ չեն միաւորվում գինու մասնիկների հետ և վատ տպաւորութիւն են թողնում լեզուի վրա։ Ամենից յարմարն է երկրորդ դիպուածը, այսինքն երբ շիրայի եփը սկսված է։

Ամենից գերադասելի սպիրտը խաղողի սպիրտն է, որովհետև միւս տեսակի սպիրտները բոլորովին զանազան եթերներ ունենալով՝ փչացնում են գինու յատկութիւնները։

Այժմ թէ ինչ կերպով է ազդում սպիրտը։ Սպիրտը թողնում են, որ կողմնակի ֆերմենտները զարգանան և գինին քչացնեն. նա քիմիապէս ազդելով գինու թթուների վրա՝ զանազան եթերներ է առաջացնում, որոնք նպաստում են գինու բուկետի զարգանալուն, կարմիր խաղողների գոյն տուող նիւթերը խիստ կերպով վերլուծում է և մգացնում է գինու գոյնը և այլն։

Բայց մինչև որ աստիճանի պէտք է գինին թնդացնել։ Այդ նայելով ինչ նպատակով է գինին պատրաստվում։ Օրինակ, եթէ գինին նոյն տարին և իր տեղում պիտի գործածվի, պէտք է գինին ունենայ 8—9° ալկօօլ. եթէ պիտի ուղարկվի այլ տեղ, որտեղ կլիման նոյնն է մօտաւորապէս, ինչպէս գինու հայրենիքումն էր, պէտք է 12—14° ալկօօլ, իսկ եթէ շատ ցուրտ կամ շատ երկիրներ պիտի ուղարկել՝ 15—18—21° ալկօօլ։

Բայց ինչպէս որոշել աւելացնելիք սպիրտի քանակութիւնը։ Դրա համար մեզ պէտք է յայտնի լինի նախ՝ թէ մեր գինին ինչ ալկօօլային աստիճանի է, երկրորդ ինչ աստիճանի ենք ուզում բարձրացնել և ապա մեր գործադրելիք սպիրտը ինչ աստիճանի է։

Մեր գինեգործների համար շատ դժուար է իմանալ իրանց գինու ալկօօլային աստիճանը։ Դրա համար լաւ կը լինի, որ նրանք դիմեն ձեռնհաս մարդկանց՝ ուղարկելով նրանց 2 շիշ իրանց գինուց, որոնք անալիզի միջոցով կարող են ճիշդ կերպով որոշել և հաղորդել գինետիրոջը։ Այդ իմանալուց յետոյ ահա թէ ինչ կերպ պէտք է հաշւել։ Վերցնենք մի օրինակ։ Ունենք 100 վեդրօ գինի 7° ալկօօլի։ Ցանկանում ենք բարձրացնել 12° ալկօօլի։ Որքան սպիրտ պիտի գործ ածենք 80°։ Դրա համար 100-ը պիտի բազմապատկել 7-ով. ապա 100-ը բազմապատկել 12-ով. առաջին ստացածը հանել երկրորդից. մնացորդը բաժանել 80-ով. ստացած թիւը ցոյց է տալիս թէ քանի վեդրօ 80°-ի սպիրտի պիտի խառնել վերոյիշեալ գինուն 12° ալկօօլի բարձրացնելու համար։

$(100\times12)-(100\times7):80=6\frac{1}{4}$ վեդրօ սպիրտ։

Գինու ալկօօլային աստիճանը կարելի է բարձրացնել և այլ միջոցներով՝ թոյլ գինուն թունդ գինի խառնելով և կամ շիրան շաքարելով, որի մասին կը խօսենք յաջորդ անգամ։

Երևան.

Մ. Մուսինեանց

ՆԱՄԱԿ ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ

Օգոստոսի 10-ին

Դիլիջան աւանը թէև Երևանի և Ալէքսանդրօպօլի ճանապարհի վրա է, այնպէս որ կենտրոնական գիւղ կարող է համարվել և ոչ թէ մի յետ ընկած անկիւն, բայց այնու ամենայնիւ թէ նրա բնութեան գեղեցկութիւնների և թէ բնակիչների կեանքի մասին համարեա թէ տեղեկութիւն չունէ ընթերցող հասարակութիւնը։ Բայց Դիլիջանը, ինչպէս և շատ ուրիշ հայաբնակ գիւղեր, ունի իր խիստ հետաքրքիր կողմերը, բնակիչների ներքին կեանքին վերաբերեալ։ Դիլիջանում գլխաւորապէս բնակվում է երկու ազգաբնակութիւն. հայեր և մալականներ։ Հայերի թիւը համեմատաբար մալականների հետ շատ աւելի է։ Հայերը բնակվում են վերին Դիլիջանում, իսկ մալականները ներքին Դիլիջանում, Молоканское селеніе ասված տեղում։ Մալականների մի մասը, ինչպէս իրանք իրանց կոչում են՝ «անփոփոխ» постоянные մալականներ են, իսկ միւս մասը прыгуны աղանդին են պատկանում։ Բացի այդ վերև յիշած երկու աղանդներից, կան և ռուս հրէաներ субботники, որոնց թիւը համեմատաբար մալականների հետ, շատ սակաւ է։ Որովհետև «Մալականսկօէ Սելենիէ»—ի բնակիչները գլխաւորապէս Ռուսաստանի զանազան կողմերից եկած գաղթականներից են բաղկացած, ուստի և նրանք զանազան աղանդներին են պատկանում։ Մի 70-ամեայ պառաւ կին ինձ պատմեց, թէ երրորդ տեղն է Դիլիջանը, ուր նա իր թափառական կեանքում գաղթել է։ Այդ բոլոր աղանդաւորները, ամենքն էլ իրանց առանձին աղօթատներն ունեն։ Մալականները պարապում են ամառը երկրագործութեամբ, իսկ ձմեռը ֆուրգոններով բեռն են կրում Աղստաֆայի երկաթուղու կայարանից դէպի Երևան, Ալէքսանդրօպօլ, Կարս և այլ տեղեր։ Մալականները նիւթապէս, կարելի է ասել, բաւական բարւոք դրութեան մէջ են, հազիւ թէ կը գտնվի մի տուն, որ կթի կով, ձի եզներ և բեռնակրութիւն անելու համար ձիեր չունենար։ Ինչպէս ասեցի, վերին Դիլիջանում, կամ ինչպէս գիւղացիք իրանք կրճատած ասում են «Դիլլիում» մշտական բուն բնակիչները հայեր են, որոնց թիւը մօտաւորապէս հաշւում են 125—130 տուն, և գլխաւորապէս պարապում են երկրագործութեամբ. բացի այդ բնիկներից կան և մի 40 չափ էլ զանազան կողմերից եկած հայ ընտանիքներ, որոնք պարապում են վաճառականութեամբ, զանազան արհեստներով և ծառայում են թէ արքունական և թէ մասնաւոր պաշտօններում։ Որովհետև ինձ հետաքրքրողը գլխաւորապէս այստեղի հայ ազգաբնակութեան կեանքն է, ուստի հայերի կենցաղավարութեան մասին են տեղեկութիւններ գիտեմ, կաշխատեմ հաղորդել։ Բայց նախապէս պէտք է ասել, որ այդ տեղեկութիւնները առանձին ուրախալի և մխիթարական չեն։ Երկրագործութեամբ պարապող հայ գիւղացիք, այս տարի երրորդ տարին է, ինչպէս պատմում են, որ ցորենի բերքը սակաւ են ստանում, որովհետև գարնանը անձրևներ չէին եկել, իսկ յունիս և յուլիս ամիսներին սկսեցին յորդառատ անձրևներ գալ։ Ուստի և այս պատճառով, խեղճ գիւղացիք իրանց ցանած ցորենից փոխանակ տարւայ բաւարար հացը ստանալու, միայն ցանած սերմն են ստանում մի չնչին աւելութեամբ, այնպէս որ այս տարի ևս, անցած երկու տարիների նման, պէտք է ստիպված լինեն շուկայից ցորեն գնել, ընտանիքը կերակրելու համար. մինչդեռ նրանց առանց այն էլ աննախանձելի նիւթական դրութեան համար դա խիստ զգալի հարուած է, քանի որ գիւղացին իր ամբողջ աշխատանքը և յոյսը դնում է իր արիւն քրտինքով ոռոգած արտերի վրա, յուսալով որ Աստուծու աչքը կը քաղցրանայ իր վրա և ինքն առատ հունձ կը ստանայ, որով և իր ընտանիքը կը կերակրէ և աւելորդն էլ կը ծախէ, իր այլ պիտոյքները լրացնելու համար։ Այս բոլոր փայփայած յոյսերի և դառն աշխատանքի իբրև վարձատրութիւն, նա ստանում է կատարեալ ոչնչութիւն։ Եւ բացի այդ բնութեան յաճախակի կրկնվող անաջողութիւններից, Դիլիջանում, ինչպէս գիւղացիք ասում են, սկսում է վարելահողի պակասութիւնը խիստ զգալի դառնալ։ Որովհետև տարուց տարի ազգաբնակութիւնը բազմանում է և երկրագործութեամբ պարապողների թիւը աւելանում, բայց Դիլիջանը խիտ անտառապատ լեռնոտ տեղ լինելով, բաւականաչափ վարելա-

---

մէկը հայրենիք վերադառնալով, Ֆրանսիայից բերում է իր հետ մետաքսի գործարանի բոլոր պարագաները և առաջին շոգեմեքենայական մետաքսի գործարանը հիմում Շուշու մէջ (1872 թւականին)։ Այս գործարանի բանւորները լինում են նուխուց բերած թւով 52 բանւոր տղամարդիկ, որոնք կամաց-կամաց բնիկներին սովորեցնում են իրանց արհեստը։ Այժմ Ղարաբաղում կան 17 հատ գործարաններ, որոնց մէջ աշխատողները բացառապէս կանանց սեռից են։ Այդ գործարանները, համարեա, միակն են, որոնցով տեղիս մթերքները մշակվում են եւրօպական ձևով։ Բայց այժմ այդ արդիւնաբերութիւնից շատ քիչ օգուտ է գալիս, որովհետև գիտութիւնը և տէխնիկան առաջ գնալով օտար երկրներում, այդ երկրների գործարանները կատարելագործվում են, մինչդեռ մերոնց գործարանները մնում են նախկին դրութեան մէջ, ոչ այն պատճառով, որ մեր երկրի գործարանատէրերն անընդունակ են նորութիւններ ընդունելու կամ թէ չեն հասկանում կատարելագործված մեքենաների առաւելութիւնը, ոչ, պատճառներն ուրիշ են. բանը նրանումն է, որ մեր բոլոր գործարանները կառավարվում են փոքր դրամագլուխներով. փողի պակասութիւնը ստիպում է մեր գործարանատէրերին հեռու մնալ արդիւնաբերութեան առաջադիմութիւնից։ Իսկ մեր խոշոր կապիտալիստները բարւոք են համարում իրանց փողերը բանկը ցցելով կամ մի ուրիշ ապահով տեղ տալով, բաւականանալ քիչ տոկոսով, քան թէ մի քիչ ռիսկ անել և իրանց փողերն արդիւնաբերութեան մէջ գործ դնել, որից կարելի է մեծ օգուտ սպասել։ Այո, հայը ոչ մի բանում ռիսկ չէ սիրում.... Նա սպասում է, որ մի ուրիշը սկսէ ու յետոյ ինքն շարունակէ. իսկ ինքնագլուխ ձեռնարկել մի գործի, նա դժուարանում է, չէ համարձակվում։—Այդպէս էլ եղել է մետաքսի արդիւնաբերութեան մէջ։ Մի արիասիրտ մարդ առաջին անգամ հիմնում է եւրօպական ձևով մետաքսի գործարան, որով մետաքսի տեսակը լաւացնելով, օգուտ է ունենում։ Տեղացիք տեսնելով եւրօպական մեքենաների առաւելութիւնը, հարկաւ ձեռք պիտի զարկէին մշակելու մեր երկրի միւս մթերքները ևս եւրօպական ձևով. ոչ, նրանք այդ չեն անում, այլ հետևում են առաջին փորձ անողին. սկսում են մէկը միւսի ետևից մետաքսի գործարաններ բաց անել. եթէ վերջիններիս թիւը հասնէր 3-ի, 4-ի, այդ այնքան էլ վնաս չէր ունենայ, բայց գործարանների թիւը պատշաճ սահմանից անցնելով, գոյանում է անմիտ մրցումն, որը և վնասում է բոլորին։ Մինչդեռ եթէ ձեռնարկէին ուրիշ գործի, նրանք հարկաւ համեմատաբար աւելի օգուտ կունենային։

Թողնելով ուրիշներին, մատնանիշ անենք մեր կողմերի մի արդիւնաբերութեան վրա, որն այնքան էլ դժուար չէ իրագործելու, որը մինչև անգամ կարօտութիւն չունի եւրօպական մեքենաների, այլ հարկաւոր են կապիտալ և մի քիչ էլ կամքի ոյժ։ Ամեն տեղ ճանաչված է Ղարաբաղի գորգերի և կարպետների առաւելութիւնը։ Հարիւրաւոր անհատներ (կանանց սեռից), թուրքերի և հայերի մէջ, առանձին, ամեն մէկն իր տանը, պարապվում են գորգ և կարպետ գործելով։ Այս արդիւնաբերութիւնը, ինչպէս սպասելի է, մնում է իր նախկին դրութեան մէջ, որովհետև աղքատ գործաւորի համար բոլորովին անհնարին է որ և է կատարելագործութիւն մտցնելը իր արհեստի մէջ. նա չէ առաջադիմում, այլ մինչև անգամ, կարելի է ասել, յետ է գնում. նոր ներկերը (ալիզարին), որոնք էժան լինելով, յատկութեան կողմից ցած են հին ներկերից, նսեմացրել են այժմեան գորգերի առաւելութիւնը։ Իսկ եթէ մի դրամատէր վարձէ այդ բանւորներին իր մօտ աշխատելու, այն ժամանակ համ ինքն օգուտ կը ստանայ, համ արդիւնաբերութիւնը, համ նոյն իսկ գործաւորները։ Վերջիններիս դրութիւնն այդպիսով մի քիչ կը լաւանար և այնպիսի վատթար դրութեան մէջ չէին մնայ, ինչպէս այժմս է։ Երևակայել չէ կարելի, որքան քիչ են վարձատրվում այդ թշուառները։ Մայր և աղջիկ, երկուսով, աշխատում են մի գորգի վրա վաղ առաւօտվանից մինչև երեկոյ, տնային բոլոր գործերը բարձի թողի արած։ Գորգի վերաբերեալ բոլոր մթերքները պատւիրողներից լինելով, նրանք աշխատում են այդ գորգի վրա 10 ամիս շարունակ և ստանում են իբրև վարձ երկուսի համար.... 50 ռուբլի. կը նշանակէ, ամեն մէկն աշխատելով օրական 14 ժամ, ստանում է 10 կոպէկ, մինչդեռ մետաքսի գործարաններում օրական (12 ժամ) [illegible] կոպէկ ստացող կայ (թէկպէտ այս վարձատրութիւնն էլ մեծ չէ)։

Կան նմանապէս ուրիշ շատ արդիւնաբերութիւններ, որոնք կանոնաւոր մշակութեան են սպասում, բայց ձեռնարկողներ չը կան, կապիտալներ չը կան՝ նրանց համար մխելու։ Իսկ մեր երկրին հարկաւոր են խոշոր դրամագլուխներ։ Որքան էլ որ մեծ կապիտալը օրհասական է փոքր կապիտալի համար, որքան էլ որ գործարանական արդիւնաբերութիւնը քայքայում է տնայնագործական արդիւնաբերութիւնները, բայց նրանց բացասելը և անտես անելը մեզ համար կործանարար է։ Թո՛ղ մեր դրամատէրերը (անհատական կամ հասարակական ոյժով) ձեռնարկեն մեր երկրի եղած արդիւնաբերութիւնները զարգացնելու և նորերը մտցնելու. իսկ եթէ նրանք կը շարունակեն «թուխս գալ» իրանց փողերի վրա, մետաքսագործութեան և միւս արդիւնաբերութիւնների համար նոյնը կը պատահի, ինչ որ եղել է Բագուի նաւթի հետ։—Այն ժամանակ մեր վաճառականներին մնում է միայն չարչիութիւն անել։

Ք.

հող չէ կարողանում մատակարարել բնակիչների քանակութեանը: Ուստի թէ այդ վարելահողի պակասութեան, և թէ ցորենի բերքի սակաւութեան պատճառով, այստեղի գիւղացիք, սակաւ բացառութեամբ, չքաւոր են և խիստ էլ անտարբեր դէպի հասարակաց գործերը և իրանց շրջապատող հանգամանքները: Եւ պարզ բան է, որ այսպէս էլ կը լինի, քանի որ գիւղացուն գիշեր և ցերեկ զբաղեցնող հարցը—հացի խնդիրը—այլ բաների մասին մտածել չէ թողնում: Ես դրանով չեմ ուզում գիւղացու անտարբերութիւնը արդարացնել, բայց և խստութեամբ մեղադրել էլ, կարծեմ, որ չատ իրաւացի չի լինի:

Բայց և այնպէս, որպէս նմուշ այստեղի գիւղացիների անտարբերութեան դէպի իրանց հասարակաց գործերը, կարող է լինել այն, որ ահա մի տարուց աւելի է, որ այստեղի հայոց եկեղեցու պատը ճեղքուել է, այնտեղ պատարագ այլ ևս չեն մատուցանում, կառավարութիւն էլ արգելել է եկեղեցի մտնելը, վախենալով թէ մի գուցէ անբաղդութիւն պատահի, և դրա փոխարէն երբեմն ժամասացութիւնը լինում է եկեղեցուց ոչ չատ հեռու գտնուող հայոց հոգևոր դպրոցում, և այդ բոլորի վրա գիւղական հասարակութիւնը ոչինչ ուշադրութիւն չէ դարձնում. ինչպէս երևում է, և եկեղեցին վերանորոգելու մասին չէ էլ հոգում: Մինչդեռ եկեղեցին փակուած դրութեան մէջ մնալով. նախ՝ ժողովուրդն է զրկւում հոգևոր մխիթարութիւնից և երկրորդ՝ եկեղեցին կորցնում է իր արդիւնքները: Ինչպէս պատմում են, քահանան էլ բաւական անհոգ մարդ լինելով, չէ յորդորում ժողովրդին, որ վերանորոգեն եկեղեցին:

Ի հարկէ, նոր եկեղեցի չինելը գուցէ գիւղացիների սուղ միջոցներից վեր է, բայց ճեղքուած պատը վերանորոգել՝ ամենայն դիւրութեամբ կարող են, մանաւանդ որ եկեղեցին ինքն էլ մասնաւոր դրամագլուխ ունի, որը կարելի է լրացնել գումարի տոկոսով, ժողովրդի կամաւոր նուէրներով և մասամբ էլ Դիլիջան ամարանոց եկող հիւրերի յօժարակամ տուրքով: Այստեղի հայոց եկեղեցական հոգևոր դպրոցի չինութիւնը մի յարկանի քարէ տուն է. արտաքին կողմից թէև լաւ է երևում, բայց ներսից մանկավարժական կանոնների բոլորովին անհամապատասխան է. լոյսը պակաս է դասարաններում և խոնաւ, չինութիւնը մի կողմից էլ ծռւել է, այնպէս որ դասարանում նստած ժամանակը մի կողմի պատուհանները գետնի հետ հաւասար են, իսկ միւս կողմինը բարձր: Ուսումնարանը միդասեայ է և պահւում է հետևեալ միջոցներով. ա) գիւղական համայնքը գիւղի մէջ ունի ազատ գետիններ, որոնց եթէ ցանկացողներ լինեն, ծախւում է չինութիւնների համար. երբ այդ գետինը ծախւում է, մի յայտնի տոկոս գնում է ուսումնարանի օգտին, և բացի այդ, գետին առնողը պարտաւորւում է, առմիշտ, իւրաքանչիւր տարի, քանի գետինը իր ձեռքն է, տարեկան 10 րուբլի վճարել գիւղական համայնքին, և այդ գումարն էլ նոյնպէս գործ է դրւում յօգուտ ուսումնարանների. բ) ամենայն գինեխանութ ունեցող, նախ քան կառավարութիւնից պատենտ ստանալը, գիւղի համայնքից արտօնութիւն ստանալու համար, որպէս զի խանութ բաց անէ, վճարում է նոյն համայնքին 10 րուբլի տարեկան. այդ փողն էլ յատկացրած է դպրոցի օգտին. գ) աշակերտների թօշակներով և զանազան նուիրատուութիւններով: Աշակերտների թիւը դպրոցում հասնում է 35—45 հոգու:

Թ. Կ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Պարիզ, օգոստոսի 20-ին

Պարիզի հայ ուսանողական միութիւնը նուիրական պարտաւորութիւն է համարում յայտնել ձեր լրագրի միջոցով իր խորին չնորհակալութիւնը ստորև յիշեալ պատուարժան պարոններին, որոնք բարեհաճած են քաջալերել և պատուել Միութիւնս իրանց դրամական օժանդակութեամբ և պատուի բարձր անդամակցութեամբ:

Մեծապատիւ պ.պ. Ծատուրեանց 250 ֆրանկ, Թումայեանց Համբարձում 100 ֆ., Թումայեանց Գրիգոր 100 ֆ., Թումայեանց Քրիստափոր 100 ֆ., Ամբատ-բէկ Լալայեանց 100 ֆ., Ա. Փիրիդոնեանց (ամեն տարի) 100 ֆ., Մ. Արամեանց 100 ֆ., Խոշտոնցեան Մնացական 125 ֆ., Ղուկասեանց Աւետիս 100 ֆրանկ, Պատուականեան Յովհաննէս 100 ֆ., Միրզայեանց Միքայէլ 100 ֆր., Ագամեանց Կարապետ 100 ֆր., Նիկողայոս Լիանոզեանց 100 ֆր., Առաքելեանց Նիքօլա 100 ֆր., Բունեաթեանց Յովհաննէս 100 ֆր., Լալայեանց Յակոբ 100 ֆ., Ազնուաշուք տիկին Ե. 50 ֆրանկ:

Մի և նոյն ժամանակ ստացած լինելով մի քանի պատուարժան պարոններից մի-մի օրինակ իրանց հեղինակութիւններից, Միութիւնը յատուկ պարտք է համարում հրապարակով յայտնել նրանց իր խորին չնորհակալութիւնը և խնդրել ուրիշ հեղինակներից և թարգմանիչներից, որ բարեհաճեն իրանց աշխատութիւններից մի-մի օրինակ ուղարկել հետևեալ հասցէով. Bibliothèque Arménienne, Simon Hovnanian. Paris, Rue M-e, le Prince 24.

Ընդունեցէք և այլն:

Պարիզի հայ ուսանողական Միութեան գործադիր ժողովի ատենապետ՝ Ս. Թ. Սամուէլեանց, ատենադպիր Յ. Մէլիք-Բախտամեան.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Հինգչաբթի, օգոստոսի 30-ին, Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան օրը Սիօնի մայր եկեղեցում ռուս հոգևորականութիւնը, իսկ Վանքի մայր եկեղեցում հայ հոգևորականութիւնը մեծ բազմութեան ներկայութեամբ գոհացողական մաղթանքներ կատարեցին: Քաղաքը վաղ առաւօտից զարդարուած էր դրօշակներով, իսկ երեկոյեան լուսաւորուած էր:

—

Հինգչաբթի, օգոստոսի 30-ին, Անդրկովկասեան երկաթուղու արտակարգ գնացքով 4 ժամին կէսօրից յետոյ ժամանեց մեր քաղաքը ֆինանսների մինիստր Վիշնէգրադսկի, որին կայարանում դիմաւորեցին մեր քաղաքի իշխանութիւնները: Գ. մինիստրի հետ միասին եկաւ ֆինանսների մինիստրութեան երկաթուղիական գործերի բաժնի դիրեկտոր պ. Վիտտէ:

—

ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ օգոստոսի 25-ից մեզ գրում են. «Մօսկվայի հասարակութիւնը պատրաստութիւններ է տեսնում տօնելու գեներալ նահանգապետ իշխան Դօլգօրուկօվի նահանգապետութեան 25 ամեակը: Զանազան հիմնարկութիւններ և ընկերութիւններ նախագծեր են կազմում, թէ ինչպէս մասնակցեն այդ տօնախմբութեան: Իշխանի անունով մտադրութիւն կայ ողեգիրներ պահել դպրոցներում և աղքատանոցներում»:

—

1890 թւի օգոստոս ամիսը յաւերժացրեց իր անունը անտանելի չոգերով: Առհասարակ օգոստոսի 15-ից սկսում է հովն ընկնել և օդը մեղմանալ, բայց այս անգամ օգոստոսի 15-ից այնպիսի չոք օրեր արաւ, որպիսին չէ եղել ոչ յունիս և ոչ յուլիս ամիսներում: Թողն էլ միւս կողմից չնչասպառ է անում փողոցներում անցուդարձ անողին: Մեր քաղաքային ջրանցքի մէջն էլ, մեր բաղդից, ջուրը հէնց այս չոք և թօզոտ օրերումն է պակասում...

—

Ռուս ճանապարհորդ Ելիսէեւ, այս օրերս Թիֆլիս վերադառնալով Պարսկաստանի ճանապարհորդութիւնից, այստեղից պէտք է ուղևորվի Պետերբուրգ:

—

Հինգչաբթի, օգոստոսի 30-ին, սկսվեցան Թիֆլիսում օպերային ներկայացումները: Ներկայացումից առաջ Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան տօնի պատճառով, կատարվեց ռուսաց ազգային օրհներգը: Այնուհետև խաղացին «Жизнь за Царя» օպերան: Յիչեալ օպերան այն առաջին անգամ չէր խաղացվում, բայց ... Ապա խաղացին այդ երեկոյ, որ այդպիսի խաղ Թիֆլիսի բեմը երբէք չէր տեսել: Սուսանինի դերը, որ գրած է բ ա ս ձայնի համար, աֆիչայում նշանակված պ. Գօրդիի տեղ երգում էր մի երկրորդական դերասան, պ. Ֆրանկօվսկի: Գ. Վանդերիկ երգում էր ամբողջ ժամանակ խուպոտ և անդադար կորվող ձայնով: Պրիմադոնների մասին առայժմ լռում ենք: Հասարակութիւնը անբաւականութեան նշաններ էր ցոյց տալիս: Թատրօնական վարչութիւնը, ինչպէս երևում է, այս տարի աւելի իր ուշադրութիւնը դարձրել է թատրօնի արտաքին տեսքը գեղեցկացնելու, քան դերասանների վրա: Թատրօնը նորոգված է և փայլուն տեսք է ստացել. գոնէ դրա համար չնորհակալ լինենք: Ներկայացմանը ներկայ էր այժմ Թիֆլիսում գտնվող ֆինանսների մինիստր Ի. Ա. Վիշնեգրադսկի:

—

Օգոստոս ամսի 27-ին վախճանվեց ԹԻՖԼԻՍԻ Հաւլաբար թաղի Էջմիածնեցոց ս. Գէորգ եկեղեցու միակ Բաղդասար քահանայ Ղամազեանց: Նոյն եկեղեցում չատոտը նշանակված է հանգուցեալի որդին, դպիր Մարտիրոսը: Բայց հասարակութեան մեծ մասը, ինչպէս լսել ենք, ցանկանում է, որ հանգուցեալի տեղը նշանակվի Յովհաննէս սարկաւագ Նազարեանց, որը սպասաւորում է նոյն եկեղեցում:

—

Մեզ խնդրում են հետևեալ նկատողութիւնը տպագրել. «Սրանից մի տարի առաջ հանգուցեալ Ստ. Պալասանեանի նախկին աշակերտներից Թիֆլիսում գտնված քանի մի հոգի իրանց մէջ ժողովեցին փող և յանձնեցին մի երկու պարոններին, որ իրանց ուսուցչի համառօտ կենսագրութիւնը հրատարակեն և վաճառեն հանգուցեալի նախկին աշակերտներից մէկի օգտին, որը դժբաղդութիւն թէ բաղդ է ունեցել հայոց դպրոցների ուսուցիչ լինելու, իսկ այժմ քաղցած, ծարաւ և պատառոտած հագուստով թափառում է Թիֆլիսում և փողոցային մանուկների ղուարճութեան առարկայ է դարձել և յայտնի է նրանց «գիժ վարժապետ» անունով: Մինչև այսօր այդ պարոնները իրանց խոստումը չեն կատարել. ոչ բրօչիւր են հրատարակել և ոչ էլ այդ փողով խեղճ վարժապետին օգնութեան են հասել: Եթէ հրատարակելը չէ աջողվում, լաւ կը լինէր, որ գոնէ այդ փողով օգնեն ուսուցչին և լրագրութեան միջոցով յայտնեն ի միամտութիւն միւսների»:

—

Անցեալ անգամ հաղորդեցինք, որ Թիւրքաց սուլթանը հրամայել է բռնել Մուսա-պէյին, որը փախել էր: Այժմ, ինչպէս մեզ տեղեկացնում են, Մուսա-բէյը բռնվել է Սեբաստիայում և տարվում է Կ. Պօլիս:

—

Թիւրքաց Հայաստանի մի քանի տեղերում հացի պակասութիւն է նախատեսնվում:

—

Ենթադրութիւն կար Բագու քաղաքում հրատարակել մի հայերէն չաբաթաթերթ: Այժմ, ինչպէս հաղորդում է «Каспій» լրագիրը, այդ միտքը թողնված է:

—

Բանանց գիւղի դպրոցի հոգաբարձութիւնը խնդրում է մեզ տպագրել հետևեալը. «Բագուաբնակ բանանց գիւղացի երիտասարդները հանգանակելով իրանց մէջ մի գումար, անցեալ տարի բաժանորդ էին գրվել հայր Ղևոնդ Ալիշանի «Այրարատ» աշխատասիրութեանը, նուիրելով այն Բանանց գիւղի դպրոցին: Հոգաբարձութիւնս այս օրերս ստանալով այդ թանկագին ընծան, յայտնում է իր խորին չնորհակալութիւնը այն երիտասարդների խմբին»:

—

Որպէս հաղորդում է ռուս «Южный Край» լրագիրը, այս օրերս Խարկով է գնացել ֆրանսիացի լեռնային ինժեներ Petaude Maulette, որին ֆրանսիացի դրամատէրերը ուղարկել են ծանօթանալու լեռնային գործի հետ Ռուսաստանի հարաւում և Կովկասում:

—

«Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ Պետերբուրգի գերմանական միջնակարգ դպրոցներում մինչև այժմ, բացի ռուսաց լեզուից, բոլոր առարկաները դասախօսվում էին գերմաներէն լեզուով: Իսկ այս տարվանից, նոր պրօգրամների գործադրութիւնը սկսվելու հետ միասին, այդ միջնակարգ դպրոցները մտցրին իրանց մօտ, բացի դրանից, և ռուսաց պատմութեան դասատուութիւնը ռուսաց լեզուով, թէ երրորդ դասարանում, ուր հին պատմութեան տեղ դաս է տրվում ազգային պատմութիւնը, և թէ նոյնպէս բարձր դասարաններում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Մայրաքաղաքի լրագիրներին Վիէննայից հեռագրում են օգոստոսի 23-ից հետևեալը. «Բօհէմիայից, Տիրօլից և վերին Աւստրիայից հաղորդում են հեղեղների այնտեղ պատճառած թշուառութիւնների մասին: Երկաթուղային և չոգենաւային երթևեկութիւնը դադարած է չատ գծերի վրա: Ամառանոցներ գնացած ընտանիքներ փախչում են, թողնելով իրանց ունեցածը: Պրագայի պատմական կամուրջը, որը ամբողջ 550 տարիների ընթացքում միացնում էր Հին-քաղաքը Գրադչինի հետ, քանդվեց, որից սպանվեցան 30 մարդիկ: Երէկ խեղդվեցան 15 զինուորներ, որոնք կամենում էին կամուրջ դնել Մօլդավա գետի վրա: Մանաւանդ հեղեղը սաստիկ է այդ գետի աջ ափի վրա: Պրագայի չատ լրագիրների խմբագրութիւնների չինութիւնները հեղեղված են: Հեղեղը վտանգ է սպառնում և ազգային թատրօնին: Շատ թաղերում բնակիչները փրկութիւն գտան տների կտուրների վրա: Վիէննային, ըստ երևոյթին, վտանգ չէ սպառնում, թէպէտ և Դանուբի ջուրը չափազանց բարձրացել է: Ցամենայն դէպս, զգուշութեան համապատասխան միջոցներ են ձեռք առնված»:

—Թիւրք-սերբիական սահմանի վրա նորից մի չատ անախորժ դէպք պատահեց: «Politische Correspondenz» լրագրին Բելգրադից հաղորդում են, որ սերբիահպատակ Սպիրա Ստօեանօվիչին, որը Սերբիայից գնում էր Թիւրքիա, թիւրք ժանդարմները հրացանազարկ արին սահմանի վրա: Ստօեանօվիչ զիտաւորութիւն ունէր առևտրական գործերով Պրիշտին գնալ, և իր հետն ունէր բոլոր հարկաւոր դոկումէնտները: Սերբիական կառավարութիւնը, տեղեկացնելով Բ. Դրանը այդ դէպքի մասին, յայտարարեց, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը պէտք է անպատճառ համապատասխան միջոցներ ձեռք առնէ սերբիական հպատակների կեանքն ապահովելու սերբ—թիւրքական սահմանի վրա:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միջազգային գրական և գեղարուեստական կօնգրեսը պէտք է կայանայ Լօնդօնում հոկտեմբերի 4-ից մինչև 11-ը:

*
**

Այս օրերս Պարիզում աճուրդով վաճառվեց Նապօլէօն III-ի գրադարանը:

*
**

Ամերիկական մի նահանգում տեղի է ունեցել մի հետաքրքրական երևոյթ: Խոնաւ տեղերում անկած հեռագրական սիւները արմատ են թողել: Այս սիւները բամբակի ծառերից են:

*
**

Նիւ-Եօրկում այս օրերս մի մարդ Արտուր անունով դատի ենթարկվեց բազմակնութեան պատճառով. նա իր առաջին կնոջը նետել էր Նիագարի ջրվէժը: Ինքն մարդասպանը անգիտակցաբար իրան մատնեց: Նրա երկրորդ կինը յաճախ լսում էր նրանից քնած ժամանակ այսպիսի խօսքեր. «Ահա նա, նրան տարաւ հոսանքը. նա մեռաւ»: Իմանալով այդ բանը՝ կինը մարդուն մատնեց պօլիցիային:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 օգոստոսի: Ինժէնէրական մասի գեներալ-տեսչի օգնական գեներալ Զվէրէվին նրա յիսնամեայ ծառայութեան համար Բարձրագոյն հրովարտակի հետ միասին չնորհված է ս. Վլադիմիրի առաջին աստիճանի չքանչանը:

ՌՕՎՆՕ, 29 օգոստոսի: Նոցա Կայսերական Մեծութիւնների գալստեան համար քաղաքը զարդարված էր դրօշակներով, կանաչով, ծաղիկներով և գորգերով: Քաղաքի մուտքի մօտ չինված է յաղթական կամար կանաչից և ծաղիկներից թագով և հետևեալ խորագրով. «Տէր կեցո զկայսրն». հարաւ-արևմտեան երկաթուղու կայարանը թաղված է կանաչի և տրօպիքական բոյսերի մէջ: Իշխան Լիւբօմիրսկիների հին ամրոցը՝ չքեղ կերպով զարդարված ծաղիկներով, դրօշակներով և հարիւրաւոր փոքրիկ դրօշակներով, երեկոյեան լուսաւորված էր բազմերանգ լոյսով: Բէալական դպրոցի չինութիւնը, ուր պատրաստված է բնակարան Նոցա Մեծութիւնների համար, յիչեցնում է հին ազնուականների տները. տան առաջը այգի կայ մեծ աւազանով, մուտքը լայն սանդուղքով ըսկսվում է փոքրիկ հրապարակից, որի պատերը, որպէս և չատ սենեակների պատերը զարդարված են հին գօբէլեններով: Ուղիղ 5 ժամին կէսօրից յետոյ Նոցա Կայսերական Մեծութիւնները և Բարձրութիւնները ժամանեցին Լուցկից Ռօվնօ: Կայարանում կանգնած էր պատուաւոր պահնակախումբը դրօշակով և երաժշտութեամբ. հէնց այնտեղ էլ սպասում էին իշխանաւոր անձինք: Կոմսուհի Իգնատիէվա, Իշխանուհի Լիւբօմիրսկայա և տիկին Դրագօմիրօվա արժանացան մատուցանել Նորին Մեծութեան կայսրուհուն ծաղիկների

փունջ: Ըէականական դպրոցի մօտ Նոցա Մեծութիւններին ողջունեցին ազգային օրհներգով, որ աճեցին այդ դպրոցի և քաղաքային տարրական դպրոցների աշակերտները: Դպրոցի դրանը կանգնած էր պատուաւոր պահնակախումբը դրօշակով և երաժիշտների խմբով: Ժամի 8-ին ճաշ էր պատրաստված 40 անձանց համար, որին արժանացան իշխանաւոր անձինքներից շատերը: Երեկոյեան քաղաքը շքեղ կերպով լուսաւորված էր: Ճանապարհի վրա Նոցա Մեծութիւններին և Բարձրութիւններին հիացմունքով ողջունում էր ժողովուրդը: Այսօր $7^1/_2$ ժամին առաւօտեան Նոցա Մեծութիւնները և Բարձրութիւնները գնացին զօրախաղերին Դուբնօ, որտեղից կը վերադառնան Ռօվնօ:

ՌՕՎՆՕ, 31 օգոստոսի: Օգոստոսի 29-ին Նոցա Կայսերական Մեծութիւնները և Նոցա Բարձրութիւնները երկաթուղով ժամանեցին: Օզերեանի կայարանը, որտեղից կառքերով գնացին Վարկովիչի գիւղը, ուր բանակ ունի դրած Վօլինեան զօրաբաժնի առաջաւոր գիծը Օզէրինի կայարանում կանգնած էին ռուսաց և չեխական տարրական դպրոցների աշակերտները և աշակերտուհիները: —Նոցա Մեծութիւնների վագօնից դուրս գալու րօպէին մանուկները գեղեցիկ կերպով երգեցին ազգային օրհներգը, դաշնակցութեամբ չեխական դպրոցների օրկէստրի, որի կէսը կազմում էին աղջիկները: Չեխական ազգաբնակութեան պատգամաւորութիւնը արժանացաւ փայտէ քանդակագործված սկուտեղով և մետաքսով ասեղնագործած անձեռոցիկի հետ միասին աղ ու հաց մատուցանել Նոցա Կայսերական Մեծութիւններին: Կայարանից հեռու Նոցա Մեծութիւններին ողջունեց չեխական ազգաբնակութիւնը, որը յաղթական կամար էր շինել կանաչից և դրօշակներից. չէխերի օրկէստրը և երգեցիկ խումբը ածեցին և երգեցին օրհներգը, որից յետոյ Նոցա Մեծութիւնները և Բարձրութիւնները կառքերով, հիացման աղաղակների ուղեկցութեամբ գնացին Վարկովիչի: Այստեղ Նոցա Մեծութիւնները կանգ առան դպրոցի մօտ, ուր տարրական դպրոցների աշակերտները և աշակերտուհիները երգեցին ազգային օրհներգը և մատուցին աղ ու հաց և դաշտային ծաղիկների մի փունջ: Կրիլով գիւղը հասնելուց յետոյ, Նոցա Մեծութիւնները բարձրացան Ժէրնօվա գաւիվէր լեռը, որտեղից և դիտում էին զօրախաղերը: Մօտ կէսօրին, լեռնից իջնելով Նոցա Մեծութիւնները բարեհաճեցին նախաճաշել գիւղական առաջին խրճիթում և երկար խօսում էին խրճիթի տէր ծեր գիւղորի հետ, Զամոյսկեան գնդից, և կարճժամանակեայ հանգստից յետոյ, Նոցա Մեծութիւնները նորից գնացին լեռը, իսկ զօրախաղերի վերջանալուց յետոյ գնացին Վարկովիչի գիւղը, ուր, եկեղեցու մուտքի մօտ դիմաւորեց Նոցա աւագ քահանան: Համբուրելով խաչը և տեսնելով եկեղեցին, Նոցա Մեծութիւնները այցելեցին տիկին Սաբուրօվայի այգին, որը արժանացաւ մատուցանել Նորին Մեծութիւն Կայսրուհուն ծաղիկների մի փունջ: Այգիում նախաճաշիկ տրվեց, ուր հրաւիրված էին բազմաթիւ անձինք:

ՏԱՇԿԷՆՏ, 31 օգոստոսի: Այսօր հանդիսաւոր կերպով բացվեց Տուրկեստանի գիւղատնտեսական և արդիւնաբերական ցուցահանդէսը:

ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

փոստային գնացքը ուղևորվում է

ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բաթում . .	8 ժ.	40 ր.	առաւ.
ԲԱԹՈՒՄԻՑ գալիս է Թիֆլիս .	11 »	8 »	երեկ.
ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բագու . . .	12 »	8 »	երեկ.
ԲԱԳՈՒԻՑ գալիս է Թիֆլիս . .	7 »	40 »	առաւ.

Ապրանքա-ճանապարհորդական գնացքը

ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բաթում . .	3 ժ.	10 ր.	ցերեկ.
ԲԱԹՈՒՄԻՑ գալիս է Թիֆլիս. .	8 »	» »	առաւ.
ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Գանձակ . .	9 »	45 »	առաւ.
ԳԱՆՁԱԿԻՑ գալիս է Թիֆլիս.	8 »	20 »	եկեկ.

—

ՌՈՒՍԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Ամառնային երթևեկութիւն

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը, երեկոյեան 4 ժամին, շոգենաւը Բաթումից ուղևորվում է Օդէսա՝ Սուխումի և Նօվօրօսիյսկի վրայով:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրերը, երեկոյեան 4 ժամին, ուղղակի բէյսով, Նօվօրօսիյսկի վրայով:

ՇԱԲԱԹ օրերը, 8 ժամին երեկոյեան, շրջական բէյսով, բոլոր նաւահանգիստների վրայով:

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ օրերը, 7 ժամին երեկոյեան, արտասահմանեան բէյսով դէպի Կ. Պօլիս:

Ժամանակաւոր խմբագիր Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆՑ

Հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑՈՒՄ նորեկ աշակերտների ընդունելութիւնը ըսկսվելու է օգոստոս ամսի 16-ին, իսկ քըննութիւնները և վերաքննութիւնները 20-ից 1 սեպտ.: Մանրամասն տեղեկութիւնները, թէ որ առարկայից, որ օրը կը լինի քննութիւն կամ վերաքննութիւն կարելի է իմանալ դպրոցում:

Ի տեղի տեսչի՝ Ս. Մանդինեան

3—3

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ» ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ յայտարարում է, որ «Արձագանքի» առաջիկայ համարը (№ 26) լոյս կը տեսնէ, փոխանակ կիրակի, չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 5-ին:

1—1

ԳԵՂԱԳԻՐ ԱԼԲՈՄ

Մի գեղեցիկ գործ և ամեն Հայ ընտանիքի հիւրասենեակի զարդ

լոյս կը տեսնի կարճ ժամանակում

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆԻ

բաժանորդագինը 1—50 կ., ալբոմը լոյս տեսնելուց 2 ր., փառակազմ 3 ր.

Բաժանորդագրութիւնը ընդունում է «Աղբիւրի» և «Տարազի» խմբագրութիւնը:

2—10

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

MESSAGERIES MARITIMES

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 7/19 սեպտեմբերի, դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ GUADIANA (ԿԱԴԻԱՆԱ) շոգենաւը, նաւապետ CAMANON (ԿԱՄԱՆՕՆ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, և. մտնելով և միջանկեալ նաւահանգստները:

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԵՆԺԷՐ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԳԷՈՐԳ ՀԵՃՈՒԲԵԱՆ ՀԵՃՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ ԳՕԼԴԼՈՒՍՏ:

1—2

Գլխաւոր պահեստը գտնըվում է Թիֆլիսում և Բագւում Բարձրագոյն հաստատ-

ված դեղատատպրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մօտ:

3—50 (շ.)

Օր. ՆԱՏԱԼԻԱ և ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՐ-ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ, աւագ սարկաւագ ԴԻՈՆԷՍԻՈՍ ՂԱՄԱԶԵՆՑՆԵՐԸ և քոյրերը ցաւոք սրտի յայտնելով առաջինները իրանց անմոռանալի հօր, իսկ երկրորդները իրանց եղբօր՝ Հաւլաբարի Էջմիածնեցւոց եկեղեցու միաբան ԲԱՂԴԱՍԱՐ ՔԱՀԱՆԱՅ ՂԱՄԱԶԵԱՆՑԻ մահը, խնդրում են բարեկամներին, ծանօթներին և ծխականներին շնորհ բերել յուղարկաւորութեան հանդիսին, որ լինելու է ուրբաթ, ամսիս 31-ին $3^1/_2$ ժամին, կէսօրից յետոյ, Հաւլաբար սեփական տանից, Բօգօվի հրապարակի վրա № 8 դէպի Էջմիածնեցւոց եկեղեցին: Թաղումը լինելու է շաբաթ, սեպտեմբերի 1-ին:

1—1

ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ

որ աւարտել է իգական գիմնազիան, պատրաստում է աշակերտներ և աշակերտուհիներ գիմնազիաների ստորին դասարանների համար: Համաձայն է և կրկնողութիւններ անել: Կարող է պարապել նոյնպէս և Հայերէնից փոքրերի հետ: Հասցէն կարելի է իմանալ Տէր Յովսէփեանի ծխախոտի խանութում, „Кавказъ“ հիւրանոցի տակ:

1—5

Ուսուցիչ Յ. Իւսուֆեանը ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է ԻՐ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿՆԵՐ: Ցանկանում է առնում և կրկնութիւններ անել: Հասցէն. Куки, Семоновскій переулокъ, д. № 16.

1—5

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ռուսաց լեզւի մի ուսուցիչ Ախալքալաքի դպրոցի համար: Ցանկացողները պէտք է մինչև ՀԻՆԳ ՕՐ յայտնեն իրանց համաձայնութիւնը: Պէտք է դիմել այս հասցէով. Михаилу Саакянцу, Мало-Орбеліановская № 26.

1—2

ԵՐԿՈՒ ՕՐԻՈՐԴ կամենում են ապրել մի հայ ընտանիքում լաւ վարձատրութեամբ: Ցանկացողները կարող են իրանց հասցէն թողնել „Մշակի“ խմբագրատանը:

1—5

Մի երիտասարդ, որ քաջ գիտէ ֆրանսերէն, բնակութիւն հաստատելով Թիֆլիսում ցանկանում է ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ տալ, շատ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ: Ցանկացողները կարող են դիմել Սալի-օղլու ծխախոտի գործարանը (Բեբուտօվսկայա փողոց) և հարցնել Յովհաննէս Գիւրջեանից:

5—10

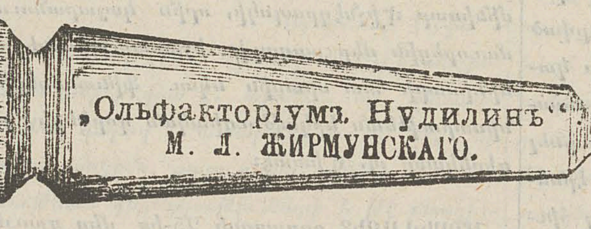

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒԽԻ ԴԷՄ

բժշկական դէպարտամենտից թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

ծախվում է 40 կոպէկով

Դեղագործական Ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում:

22—52 (Շ.)

Պ. Նիկ. Տէր-Ղևոնդեանի հրատարակութեամբ այս օրերս լոյս տեսան հետևեալ հրատարակութիւնները՝

1) Թումանեանց՝ Начальная книга Русскаго языка для Армянскихъ школъ.

Այս դասագիրքը բովանդակում է՝ ա, ռուսաց լեզւի այբուբենը այլ և այլ դասերի բաժանած, բ, ընթերցանելի կարճ յօդուածներ, քաղած ռուս մանկական գրողների գործերից, գ, մի յաւելուած առածների, հանելուկների և առեղծուածների: Գրքի առաջին և երկրորդ բաժիններին՝ այբբենական և ընթերցանական մասին կցած են բազմաթիւ օժանդակ վարժութիւններ, որոնք փոխադարձ թարգմանութեանց շնորհիւ շաղկապուելով իրար հետ, առանց քերականական անուանութիւնների մէջ, առանձնութիւններ, որոնք հայ մանուկների համար նամանաւանդ դժուար են, որովհետև իր մայրենի լեզւի մէջ չի հանդիպել նոցա, որպիսի են, օրինակ, սեռերի, թուերի և քանակութիւնն ու գործողութիւնը ցոյց տուող բառերի փոխադարձ յարաբերութիւնները ռուսաց լեզւի մէջ և այլն:

Գինն է 25 կ. գեղչը հարիւրին 25%.

2) Տէր-Ղևոնդեանց՝ Մայրենի լեզու, երրորդ տարի, վեցերորդ տպագրութիւն. գինն է 50 կ. գեղչը 25-ի.

3) Տէր-Ղևոնդեան՝ Մայրենի լեզու, չորրորդ տարի, վեցերորդ տպագ. գինն է 65 կ. գեղչը 25%.

Մայրենի լեզւի չ ո ր ր ո ր դ տ ա ր ի ն, ահա քանի տարի է, հատած էր հրապարակից. իր սկզբնական բովանդակութեամբ մենք չէինք կարողանում նորան հրատարակել, իսկ նոր խմբագրութեան համար մեզ պակասում էր ժամանակը: Ներկայումս նորից աչքի անցուցանելով մեր հեղինակների վերջին գրութիւնները, մենք թէ արմատականապէս փոփոխեցինք Մայրենի լեզւի ե ր ր ո ր դ տարւայ բովանդակութիւնը, աւելացնելով բազմաթիւ արձակ և բանաստեղծական գրութիւններ և թէ կազմեցինք չ ո ր ր ո ր դ տ ա ր ի ն, որ հաւատարիմ մնալով իւր նախագաղափարին բովանդակում է իր մէջ պատմողական—գրուցատրական, նկարագրական—տեղագրական, բնագիտական—աշխարհագրական և պատմական—կենսագրական բովանդակութեամբ նիւթեր թէ արձակ և թէ բանաստեղծական գրուածներով:

1—3

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, հինգշաբթի 4/16 ապրիլից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն, և Կ. Պօլիս, հինգշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, հինգշաբթի 26 ապրիլից (մայիսի 8-ից) սկսած:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Հինգշաբթի, 16/28 օգոստոսի,	շոգենաւ	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	նաւապետ	ԳԱՐՐԻԳ
— 30 օգոստոսի (11 սեպտեմբերի)	—	ՍԻՐԿԱՍԻ	—	ԲՕՇԷԼ
— 13/25 սեպտեմբերի	—	ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ	—	ԺԻԲՈՒԷՆ
— 27 սեպտեմբերի (9 հոկտեմբերի)	—	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԿ

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերեժնայա, իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտօր դ'ԱՐՆՕԻՆ, Միջին-փողոցում, նախկին գեներալ Տէր-Ասատուրովի տանը:

7—10 (ե. և շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ 31 Августа 1890 г.   Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовсв. ул. д. каз.